

Polski Związek Rugby - Rys historyczny

W historii polskiego rugby istniały dwa Polskie Związki Rugby, w okresie międzywojennym oraz powojennym, organizacja, która powstała w 1957 roku nie była spadkobiercą tradycji związku z lat 1926-1928 z prostej przyczyny, w 1957 roku prawie nikt nie wiedział o jego istnieniu.

Okres międzywojenny

W 1921 roku Francuz Louis Amblart założył w Warszawie pierwszą drużynę w Związku Sportowym Orzeł Biały. W roku 1924 działacze klubu zażądali od władz sportowych prawa reprezentowania Polski w meczach przeciwko Rumunii. Władze odmówiły uzasadniając, że rugby uprawia jeszcze kilka innych klubów, wobec czego dopiero założony przez nie Polski Związek Rugby mógłby mieć prawo powołania reprezentacji Polski.

Na posiedzeniu Komitetu Wykonawczego Polskiego Związku Związków Sportowych w dniu 30 stycznia 1925 roku zlecono więc trzem warszawskim klubom organizację Związku, były to: Orzeł Biały, Akademicki Związek Sportowy i Klub Sportowy Polonia. W tym samym roku, 30 czerwca ukonstytuowała się Komisja Organizacyjna Polskiego Związku Rugby.

W końcu kwietnia 1926 roku, po prawie rocznych przygotowaniach powołano w Warszawie Polski Związek Rugby, w początkach 1927 roku został on przydzielony jako podsekcję do Polskiego Związku Gier Sportowych. Związek istniał głównie „na papierze”, w praktyce nie działał.

W czerwcu 1928 powstał Warszawski Okręgowy Komitet Rugby, który w sierpniu przejął opiekę nad rugby od Polskiego Związku Gier Sportowych przekształcając się w Komisję Organizacyjną Polskiego Związku Rugby. Jednocześnie Komitet Wykonawczy Związku Związków zawiesił założony w 1926 roku Polski Związek Rugby z powodu bezczynności, a także dlatego, że w kraju nie mogły jednocześnie istnieć dwa związki sportowe opiekujące się jedną dyscypliną.

Komisja w grudniu 1928 roku zorganizowała pierwszy kurs instruktorski, a w maju 1929 roku turniej o Puchar „Ajencji Wschodniej”, pierwsze rozgrywki rangi Mistrzostw Polski wygrane przez Oficerską Szkołę Sanitarną z Warszawy. W 1930 roku przestała istnieć, do organizacji drugiego Polskiego Związku Rugby nie doszło.

Okres powojenny

W 1954 roku założono w Murckach pierwszą drużyną rugby w powojennej Polsce, na początku 1955 roku w Katowicach powstała druga, informacja o nich zainspirowały dziennikarzy „Dookoła Świata” i „Sportowca” do powtórnego rozpropagowania tej dyscypliny w kraju. We wrześniu redakcje złożyły w Głównym Komitecie Kultury Fizycznej propozycję oraz szczegółowy plan zorganizowania w Polsce rugby, a 15 listopada 1955 zwołany w Warszawie Zjazd Założycielski wybrał Komitet Organizacyjny Polskiego Związku Rugby. Efektem tych działań było rozporządzenie GKKF z 14 grudnia 1955 o wprowadzeniu rugby w poczet oficjalnie uprawianych w Polsce dyscyplin.

Na Naradzie Ogólnopolskiej Aktywu Rugby zwołanej 14 stycznia 1956 roku w Warszawie Komitet Organizacyjny przekształcił się w Komisję Organizacyjną Sekcji Rugby GKKF, a 30 marca zmieniono nazwę na Komisja Organizacyjno - Propagandowa Sekcji Rugby GKKF. Zwołana 26 stycznia 1957 Konferencja Sprawozdawczo - Wyborcza w miejsce Komisji Organizacyjnej powołała Sekcję Rugby GKKF. Tego dnia mógł powstać Polski Związek Rugby, ale delegaci głosowali za pozostawieniem Sekcji Rugby, obawiano się, że nowy związek miałby znikome możliwości, zwłaszcza, że na przełomie roku wiele sekcji zostało zlikwidowanych. Mimo to 15 marca Sekcja Rugby GKKF decyzją Prezydium została przyjęta do Międzynarodowej Federacji Rugby Amatorów - FIRA (obecnie Rugby Europe) jako

członek tymczasowy.

Pod naciskiem GKKF, który nie zamierzał bezpośrednio finansować rugby, 9 września 1957 roku zwołano w Warszawie Zjazd Założycielski Polskiego Związku Rugby. Założycielami PZR były trzy kluby posiadające osobowość prawną: RKS Start Juwenia Kraków, KS Górnik Katowice i KS Polonia Gdańsk.

Na XV Kongresie FIRA w Barcelonie, 23 września Polski Związek Rugby uzyskał pełne prawo członka zwyczajnego. Pierwsze lata były dla Związku bardzo pomyślne, w 1958 roku powstały pierwsze Ośrodki Młodzieżowe Rugby szkolące młodych adeptów owalnej piłki w wieku 13-18 lat. W Łodzi 24 sierpnia rozegrany został pierwszy międzypaństwowy mecz reprezentacji Polski, która wygrała z NRD 9:8.

W 1961 roku Związek odczuł pierwsze trudności organizacyjne ze względu na zmniejszenie dotacji przez GKKFiT, zmniejszeniu uległa też liczba zawodników, która rosła od 400 w 1956 roku do 1595 w 1960 roku, obecnie było ich 913. Kolejny rok przyniósł nowe cięcia dotacji, a ówczesne rugby "dobiła" uchwała Rady Sportu GKKFiT o podziale dyscyplin sportowych na najważniejsze (lepsze, olimpijskie) oraz średnie i mniej ważne (gorsze, nieolimpijskie), rugby zostało zakwalifikowane do najmniej ważnych.

Dotacja na rok 1963 starczyła zaledwie na opłacenie biura przekreślając wszystkie akcje sportowe, GKKFiT polecił też wręczyć wypowiedzenia wszystkim osobom zatrudnionym w Związku. Zlikwidowano reprezentację juniorów i rozgrywki w młodszych grupach wiekowych, reprezentacja seniorów na mecze jeździła za własne pieniądze, a do rozgrywek o mistrzostw Polski przystąpiło zaledwie 4 zespoły.

Działacze podjęli akcję społeczną, która miała zwrócić uwagę decydentów z GKKFiT na rugby. Ze wszystkich miast w których były drużyny pisano listy, telegramy, których dziesiątki trafiały na biurko Przewodniczącego, proszono, nalegano, proponowano zmianę sytuacji. Rok 1964 przyniósł poprawę sytuacji rugby, GKKFiT przyznał niewielką dotację i zezwolił na wyjazd reprezentacji na turniej do Malmoe. W kolejnych latach wznowiono rozgrywki juniorów, reaktywowano kadrę narodową w tej kategorii, a także powołano reprezentację młodzieżową (która z przerwą w latach 1992-1999 gra do dziś). W lidze startowało coraz więcej klubów, w roku 1971 przeprowadzone wiosną rozgrywki dały postawę do podziału w kolejnym sezonie zespołów na dwie grupy: A walczącą o Mistrzostwo Polski i B o awans do grupy A. W 1972 roku na wniosek Rady Sportu GKKFiT grupę A przemianowano na I ligę, a grupę B na II ligę.

Od sezonu 1972/73 reprezentacja Polski nieprzerwanie startuje w Mistrzostwach Europy FIRA dzisiejszym Pucharze Europy Narodów. W tym samym sezonie pierwszy raz polscy juniorzy wzięli udział w Turnieju FIRA, przemianowanym w 1991 roku na Mistrzostwa Świata. Nieprzerwanie startują w finałach, a następnie eliminacjach od 1984 roku, najwyższe, IV miejsce w imprezie odnotowali w 1993 roku.

Rok 1973 przyniósł reformę polskiego sportu, opiekę nad nim powierzono Polskiej Federacji Sportu kontrolowanej przez GKKFiT, której Związek został członkiem. W roku 1975 rozpoczęły się „złote lata” rugby, przez kolejne sześć sezonów Polska grała z najlepszymi zespołami Europy (odpowiednik dzisiejszej Dywizji 1A) spadając dopiero w 1981 roku. Podwojono budżet PZR, były stypendia, długie zgrupowania, mecze kontrolne, tournee i udział w turniejach, dużo meczy grała też reprezentacja młodzieżowa stanowiąca bezpośrednie zaplecze pierwszego zespołu. W europejskiej elicie graliśmy jeszcze w sezonach 1983/84, 1989/90, w sezonie 1996/97 po zwycięstwie 29:23 nad reprezentacją Gruzji Polska zajęła III miejsce w rozgrywkach, najwyższe od pierwszego startu w imprezie w roku 1965.

W latach 1988-89 wyjechało grać za granicę kilkudziesięciu zawodników, w większości reprezentantów Polski powodując poważny kryzys osobowy reprezentacji seniorów.

W marcu 1988 roku Polski Związek Rugby został przyjęty w poczt członków IRB (obecnie World Rugby) zyskując prawo do gry w eliminacjach do Pucharu Świata, pełnoprawnym członkiem zostając jesienią 1991 roku.

Główny Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki w został zastąpiony przez Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki (1991), zmienił nazwę na Urząd Kultury Fizycznej i Sportu (2000), a następnie przekazał sport i kulturę fizyczną do Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu (2002). Od 2005 roku PZR podlega Ministerstwu Sportu i Turystyki (nazwa ministerstwa kilka razy się zmieniała), które przejęło zadania zlikwidowanych MENiS oraz Polskiej Konfederacji Sportu.

W maju 1991 roku powołana po raz pierwszy przez Zarząd reprezentacja Polski siódemek wzięła udział w turnieju eliminacyjnym do Pucharu Świata 7. Na początku 1995 roku reaktywowano kadrę Polski kadetów, która sporadycznie była powoływana w latach 1980-1982. Rok 2003 przełamał męski „monopol” na rugby w Polsce, kobiety rozegrały pierwsze mistrzostwa Polski, a rok później doczekały się pierwszych powołań do reprezentacji siódemek. Właśnie Rugby 7 w 2009 roku wybrał Międzynarodowy Komitet Olimpijski jako sport na Igrzyska Olimpijskie.

W 2022 roku obchodziliśmy uroczyste „Stulecie Polskiego Rugby”, z tej okazji odbyło się kilka imprez, wydano książkę, a obchody zakończyła „Gala 100-lecia”.

W grudniu 2023 roku Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze wybrało Zarząd Polskiego Związku Rugby na lata 2023-2027. Stan posiadania w roku 2026 to 10 Okręgowych Związków Rugby, reprezentacje Polski seniorów, seniorów 7, senierek 7, młodzieżowa U23, U20 i kobiet 7, juniorów, juniorów i junierek 7, kadetów i kadetek 7 oraz weteranów, 10 drużyn w Ekstralidze, 8 w I Lidze i 6 w II Lidze oraz około stu klubów Rugby 7 i szkolących młodzież.

Prezesa Polskiego Związku Rugby

Wincenty SKOTNICKI: 1925-1926 (Przewodniczący Komisji Organizacyjnej PZR), 1926-1928; **Franciszek WAGNER:** 1928 (Przewodniczący Warszawskiego Komitetu Rugby), 1928-1930 (Przewodniczący Komisji Organizacyjnej PZR); **Andrzej KARPIŃSKI:** 1955-1956 (Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego PZR), 1956 (Przewodniczący Komisji Organizacyjno Sekcji Rugby GKKF), 1956-1957 (Przewodniczący Komisji Organizacyjno - Propagandowej Sekcji Rugby GKKF); **Władysław TRYBUS:** 1957 (Przewodniczący Sekcji Rugby Głównego Komitetu Kultury Fizycznej), 1957-1960, 1973-1974; **Leon RADZIKOWSKI:** 1960-1961 (p.o. Prezesa), 1962 (p.o. Prezesa), 1963-1964 (p.o. Prezesa), 1967 (p.o. Prezesa), 1967-1968; **Józef PAWŁOWSKI:** 1961-1963; **Edward TOMASZCZYK:** 1964-1967; **Włodzimierz WILCZEK:** 1968-1973, 1977-1978 (p.o. Prezesa), 1978-1981; **Witold JAKUBIAK:** 1974-1975 (p.o. Prezesa); **Sylwester Jerzy GŁOWACKI:** 1975-1977; **Janusz CIEŚLIŃSKI:** (1981-1991); **Ferdynand Sylwester GRZESZCZAK:** 1991-1999, 1999-2000 (p.o. Prezesa); **Jerzy ZAJADŁO:** 1999; **Jan KOZŁOWSKI:** 2000-2015; **Krzysztof LIEDEL:** 2015; **Serge BOSCA:** (2015-2016); **Jacek ZALEJARZ:** 2016 (p.o. Prezesa), **Dariusz OLSZEWSKI** (2016-2023); **Jarosław PRASAŁ** (od 2023).

Sekretarze Generalni

Bogdan BARANOWSKI: 1928 (Sekretarz Warszawskiego Komitetu Rugby), 1928-1930 (Sekretarz Komisji Organizacyjnej PZR); **Wojciech WOYDYŁŁO:** 1955-1956 (Sekretarz Komitetu Organizacyjnego PZR), 1956 (Sekretarz Komisji Organizacyjno Sekcji Rugby GKKF); **Tadeusz PANKO:** 1956-1957 (Sekretarz Komisji Organizacyjno - Propagandowej Sekcji Rugby GKKF), 1957 (Sekretarz Sekcji Rugby Głównego Komitetu Kultury Fizycznej), 1957-1963, 1968; **Józef GROCHOWSKI:** 1963 (p.o. Sekretarza Generalnego); **Wiesław BUCZYŃSKI:** 1963-1965; **Irena POKORA:** 1965-1966 (p.o. Sekretarza Generalnego), 1968 (p.o. Sekretarza Generalnego), 1970-1971; **Antoni GUTOWSKI:** 1966; **Ryszard KĘDZIERSKI, Józef**

SOKOŁOWSKI: 1966 (p.o. Sekretarza Generalnego); **Ryszard KĘDZIERSKI:** 1966-1967; **Andrzej KARPIŃSKI:** 1967-1968; **Maciej LIEPELT:** 1968-1970; **Wojciech MICHALIK:** 1971-1972; vacat: 1972-1973; **Andrzej WIEJCKI:** 1973 (p.o. Sekretarza Generalnego), 1973-1974; **Józef MYRCIK:** 1974; **Roman MALINOWSKI:** 1974-1978; **Henryk KUCZKO:** 1978 (p.o. Sekretarza Generalnego), 1978-2001; **Grzegorz BORKOWSKI:** 2001-2015; **Robert MAŁOLEPSZY:** 2015 (p.o. Sekretarza Generalnego), 2015-2017; **Paulina PIASECKA:** 2017; **Krzysztof CZAJKA:** (2017-2019, 2020-2022, 2023-2025); **Dariusz REKS:** 2019-2020 (p.o. Sekretarza Generalnego); **Piotr POPLAWSKI:** 2022-2023 (p.o. Sekretarza Generalnego), od 2025 (Sekretarz Generalny).